

International Conference on The School of Martyr Soleimani (ICSMS ۲۰۲۱)

Principles, Basics and components of jihadi management based on the school of Shahid Soleimani

Mohammadsaleh hosseinzadeh^۱

Abstract

The school is a set of worldviews and human beliefs that interpret man and the world; Defines human norms; It addresses the human need for a worldview, and ultimately provides a value system for living and how to live. The school of Shahid Ghasem Soleimani as a universal school and Hereafter its modeling to be modeled by officials and managers is one of the basic necessities of our society today. One of the management methods in Shahid Soleimani school is jihadi management , A management characterized by the characteristics of spirituality, divine satisfaction, flexibility and modernity.

The present article, with an analytical-descriptive approach and a combination of documentary and library sources, field experience (participatory observation) and in-depth interviews, seeks to collect and extract data that answers the question: What are the principles, foundations and components of jihadi management based on the school of Shahid Soleimani?

Findings indicate that the spirit of self-sacrifice, hard work and effort, responsibility, work conscience, courage and determination in affairs, self-confidence, being a people, contentment, simplicity and good mood, It is based including the principles, foundations and components of jihadi management on the school of Shahid Soleimani.

Keywords: *School, Shahid Soleimani, Management, Jihadi Management, Islamic Management*

^۱ : Assistant Professor of Political Sociology, Faculty and Research Institute of International Studies, Imam Hossein Comprehensive University, Tehran, Iran saleh.dez^۲@gmail.com

اصول و مبانی و مولفه های مدیریت جهادی مبتنی بر مکتب شهید سلیمانی

محمد صالح حسین زاده^۱

چکیده

مکتب، مجموعه جهانی بینی و باور انسان است که به تفسیر انسان و جهان می پردازد؛ هنجارهای انسانی را مشخص و معین می سازد؛ نیاز انسان را به جهانی بینی برطرف، و در نهایت نظام ارزشی برای زیستن و چگونه زیستن ارائه می کند. مکتب شهید قاسم سلیمانی به عنوان مکتبی جهان شمول و اخروی و الگوسازی آن برای الگو قرار گرفتن از سوی مسئولان و مدیران از ضرورت های اساسی جامعه امروزی ماست. یکی از شیوه های مدیریت در مکتب شهید سلیمانی، مدیریت جهادی است، مدیریتی که با ویژگی های معنویت، رضایت الهی، انعطاف پذیری و نوگرایی مشخص می شود.

مقاله حاضر با رویکرد تحلیلی- توصیفی و با تلفیقی از منابع اسنادی و کتابخانه ای، تجربه میدانی (مشاهده مشارکتی) و مصاحبه عمیق، بدنبال جمع آوری و استخراج داده هایی است که پاسخگوی این پرسش باشد که: مبتنی بر مکتب شهید سلیمانی، اصول و مبانی و مولفه های مدیریت جهادی چیست؟ یافته های پژوهش حاکی است که روحیه اینارگری، کار و تلاش مضاعف، مسئولیت پذیری، وجدان کاری، شجاعت و قاطعیت در امور، خودباوری، از جنس مردم بودن، قناعت، ساده زیستی و حسن خلق از جمله اصول، مبانی و مولفه های مدیریت جهادی مبتنی بر مکتب شهید سلیمانی است.

کلیدواژه ها: مکتب؛ شهید سلیمانی؛ مدیریت؛ مدیریت جهادی؛ مدیریت اسلامی

^۱ استادیار جامعه شناسی سیاسی دانشکده و پژوهشکده مطالعات بین الملل دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران

مقدمه

مکتب^۱، مجموعه جهانی و باور انسان است که به تفسیر انسان و جهان می پردازد؛ هنجارهای انسانی را مشخص و معین می سازد؛ نیاز انسان را به جهانی برطرف، و در نهایت نظام ارزشی برای زیستن و چگونه زیستن ارائه می کند. مکتب شهید قاسم سلیمانی به عنوان مکتبی جهان شمول و اخروی و الگوسازی آن برای الگو قرار گرفتن از سوی مسئولان و مدیران از ضرورت‌های اساسی جامعه امروزی ماست.

یکی از موضوع‌های مهم در مدیریت هر جامعه که بایستی به آن توجه ویژه داشت، روش مدیریت جامعه بر اساس فرهنگ، اصول و ارزش‌های حاکم بر آن است. (نظری و همکاران، ۱۳۹۷: ۲) در ایران اسلامی نیز سبک‌های مختلف مدیریت از دیرباز مورد توجه قرار گرفته است، سبک جدید مدیریت که با رویکردهای رایج مدیریت تفاوت‌های اساسی دارد (تفاوت در پیش فرض‌ها و مبانی فکری و عقیدتی) مدیریت جهادی^۲ است. مدیریت جهادی به عنوان الگوی مدیریتی برآمده از بطن انقلاب اسلامی که مبتنی بر ارزش‌ها و آرمان‌های ایرانی-اسلامی از یکسو و از سوی دیگر در پیوند با علم و دانش روز هست همواره مدنظر امام خامنه‌ای (مدظله) بوده است. مفهوم مدیریت جهادی، مفهومی جامع است که دربرگیرنده مبانی و اصول اولیه و اساسی مدیریت در مکتب اسلام است و مسیر و روند حرکت مدیران در جامعه اسلامی را مشخص کرده و می‌تواند راهگشای مشکلات جامعه و در راستای تحقق چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران باشد. مدیریت جهادی به عنوان سبکی بومی از مدیریت، با ریشه داشتن در مبانی دینی، در مواجهه با مسائل و حل آنها به شیوه‌های جهادگونه عمل کرده و همین امر باعث موفقیت آن در عرصه‌های مختلف شده است. این سبک و شیوه مدیریت را می‌توان نقطه قوت انقلاب اسلامی دانست، سبک و شیوه‌ای که در مکتب شهید سلیمانی (که برخواسته از ارزش‌های اسلامی-انقلابی است) جایگاه ویژه‌ای دارد. مدیریتی که یک مکتب فکری است که فرد با انتخاب و آگاهی در مسیر دستیابی به یک هدف متعالی و در مقابل دشمن، حرکتی مجاهدان می‌کند و برای رسیدن به مقصد خود، نهایت فکر و تلاش خود را به کار می‌بندد. مدیریتی که با ویژگی‌های معنویت، رضایت الهی، انعطاف‌پذیری^۳ و نوگرایی^۴ مشخص می‌شود.

۱. School
۲. Jihadi management
۳. flexibility
۴. Modernity

اگر مدیریت جهادی یا همان کار و تلاش با نیت الهی و مبتنی بر علم و درایت حاکم باشد، نه تنها باعث ارتقای فهم پذیری مدیران راهبردی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران در بکارگیری هرچه بیشتر اندیشه ها، آراء، نظرات و... امامین انقلاب می شود بلکه باعث بالا رفتن روحیه، انگیزه، نشاط و تلاش مضاعف شده و نوعی میانبر خواهد بود برای مدیران، بمنظور جبران کوتاهی های گذشته.

هدف اصلی این پژوهش بیان اصول، مبانی و مولفه های مدیریت جهادی مبتنی بر مکتب شهید سلیمانی است، که برای رسیدن به هدف مذکور، این مقاله بدنبال پاسخ به سوالات ذیل می باشد:

- مکتب شهید سلیمانی چیست؟

مبانی بر آن مکتب،

- اصول، مبانی و مولفه های مدیریت جهادی چیست؟

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

مکتب

مکتب مجموعه جهان بینی و باور انسان است که به تفسیر انسان و جهان می پردازد؛ هنجارهای انسانی را مشخص و معین می سازد؛ نیاز انسان را به جهان بینی برطرف، و در نهایت نظام ارزشی برای زیستن و چگونه زیستن ارائه می کند. استاد شهید مطهری در تعریف مکتب می گوید: یک نظریه کلی و یک طرح جامع و هماهنگ و منسجم است که هدف اصلی آن کمال انسان و تأمین سعادت همگانی است و در خطوط اصلی و روشها، بایدها و نبایدها، خوبها و بدها، هدفها و وسیله ها، نیازها و دردها و درمانها، مسئولیتها و تکلیف ها در آن مشخص است و خاستگاه الهام تکالیف و مسئولیتها برای همه افراد می باشد و نوع برداشت و طرز تفکری که یک مکتب درباره جهان و هستی عرضه می نماید، زیرساز و تکیه گاه فکری آن مکتب به شمار می رود. این زیرساز و تکیه گاه اصطلاحاً جهان بینی نامیده می شود. هدف هایی که یک مکتب عرضه می دارد و به تعقیب آنها دعوت می کند و راه و روشهایی که تعیین می کند و بایدها و نبایدهایی که انشا می کند و مسئولیت هایی که به وجود می آورد، همه به منزله نتایج لازم و ضروری جهان بینی است که عرضه داشته است (شهید مطهری، ۱۳۹۲: ۳۴).

از آنجا که انسان امروز جهت گذار و وحدت بخش انسان فردا است، آرمان مشترک می دهد؛ ملاک خیر و شر و باید و نبایدها است، فلسفه زندگی انتخابی آگاهانه مجهز به استدلال و باور جامع و کامل است؛ لذا مکتب و باور از ضروریات حیات اجتماعی است و چون اسلام باوری انسانی است، منشأ آن فطرت انسان است و مخاطبش تمام مردم هستند و به حکم اینکه مذهب است، و دین خاتم پیش از هر مذهب آسمانی دیگر برای برپاداشتن عدالت اجتماعی آمده است. (دهقانی پوده و پاشایی هولاسو، ۱۳۹۹)

مکتب شهید قاسم سلیمانی

به منظور بررسی مکتب شهید سلیمانی، تعریف « مجموعه ای از اعتقادات محکم و منسجم، رفتارهای مرتبط و نمودهای برخاسته از اعتقادات^۱، خلیات و رفتار^۲ است به گونه ای که از فرد شخصیتی الگو و جامع ارائه می کند» سردار سلیمانی مصداق چنین انسانی بود. با نگاه اول به این

۱. Beliefs

۲. Behavior

ویژگیها، از ایشان استنباط شخصیتی «فیلسوف» می شود در حالی که ایشان فیلسوف و یا دارای مشرب و سبک فلسفی خاصی نبود؛ هرچند می توان از همه رفتارهای ایشان به اصلی از اصول فلسفه اشاره کرد. وی به صورت مألوف در مدرسه علمیه یا دانشگاه تحصیل نکرده بود؛ هرچند می توان ایشان را فرزند حوزه های علمیه و دانشگاه دانست و می توان برای هر باور و رفتار و روشهای ایشان تفسیری دینی و علمی ارائه کرد و حتی در حوزه ها و دانشگاه ها به عنوان مظهر تدریس شود. (دهقانی پوده و پاشایی هولاسو، ۱۳۹۹)

همان طور که در بیان حضرت امام خامنه ای (مدظله العالی) و در بیانیه شهادت ایشان آمده بود، شهید حاج قاسم پیرو مکتب حضرت امام خمینی (ره) بود و از این نظر هر آنچه در آموزه های دینی و سیاسی، اجتماعی آمده بود در وجود و رفتار این شهید تجلی داشت. (زارعی، ۱۳۹۸: ۸)

شهید سلیمانی به عنوان شاگرد این مکتب توانست جامع ارزشهای اخلاق فردی و اجتماعی باشد و این امر اهمیت بسیار زیادی دارد؛ چون این وجه امتیاز دینداری انقلابی از دینداری عافیت طلبانه و هم از انقلابیگری سکولار است. (دهقانی پوده و پاشایی هولاسو، ۱۳۹۹) همچنین می توان بیان کرد که شهید سلیمانی شخصیتی متدین بود؛ اما به افکار تاجر آمیز آلوده نبود. ایشان شخصیتی نواندیش و مبتکر بودند؛ اما به تجددمآبی آلوده نبود و همان طور که در بیانات حضرت امام خامنه ای (مدظله العالی) نسبت به شهید سلیمانی بیان شد، معظم له شهید سلیمانی را تربیت یافته اسلام و مکتب امام خمینی (ره) معرفی کردند و ایشان را فراتر از فرد بلکه مکتب معرفی کردند و فرمودند: به شهید حاج قاسم به چشم یک فرد نگاه نکنیم؛ به چشم یک مکتب، یک راه و یک مدرسه درس آموز نگاه کنیم. (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۹۸/۱۰/۲۷)

مدیریت

یعنی اینکه فردی در جهت دست یابی به اهداف یک مجموعه و هدایت و کنترل آن، برنامه و طرح ارائه کرده و مسیر حرکت را تعیین کند. این مدیریت وقتی استقرار می یابد که مجموعه ای که اجرای مأموریت های سازمان را برعهده دارند، از رهنمودها و راهبری های مدیر تبعیت و پیروی کنند. (نعمتی پیرعلی، ۱۳۹۳: ۷۸)

بررسی نسبت بین مدیریت جهادی با مدیریت اسلامی

چهار حالت منطقی بین مدیریت جهادی و مدیریت اسلامی^۱، فرض می شود: حالت اول: عموم و خصوص مطلق: به این معنا که مدیریت جهادی زیرمجموعه مدیریت اسلامی می باشد. در این معنا تمام گزاره های نظری و عملی مدیریت جهادی، لزوماً یکی از انواع مدیریت اسلامی است. حالت دوم: عموم و خصوص من وجه: به این معنا که مدیریت اسلامی و مدیریت جهادی دارای اشتراکات و در عین حال تفاوت هایی هستند. در این حالت، بخشی از مدیریت جهادی متصور است که ذیل مدیریت اسلامی قرار نمی گیرد و بالعکس یعنی حالتی از مدیریت متصور است که اسلامی است ولی جهادی نیست. حالت سوم: تباین: مدیریت اسلامی و مدیریت جهادی هیچ نقطه مشترکی ندارند بلکه هر کدام نظریات و تجویزهای خاص خود را دارا هستند. در این حالت، آنچه مدیریت جهادی محسوب می شود، لاجرم مدیریت اسلامی نیست و بالعکس. حالت چهارم: تطابق: به این معنا که مدیریت اسلامی با مدیریت جهادی مترادف بوده و برهم منطبق هستند. (احمدزاده و همکاران، ۱۳۹۶: ۳۸-۳۵)

مفهوم جهاد و مدیریت جهادی

«جهاد»: به معنی بذل طاقت و تحمل مشقت و صبر برای رسیدن به مطلوب است. صبر بر منازعات و مخالفت ها در راه رسیدن به هدف، بهره مندی از دو عنصر عقل و علم و تفکر و آگاهی در جهاد و التزام بر تقوا و جهت گیری الهی، دعوت به خداوند، بهره مندی از الگوهای دینی نظیر پیامبر اکرم (ص)، بهره مندی از هدایت قرآن کریم، اعتصام و تمسک به خداوند، تحمل مشقات و سختی ها و هدف گذاری بر اساس سازندگی و اعتلاء، برخی از شاخصه های جهاد در قرآن کریم است. (نعمتی پیرعلی، ۱۳۹۳: ۸۸)

از آنجا که مدیریت به معنی استفاده مطلوب از همه منابع موجود از طریق نظام مدیریت (برنامه ریزی^۲، سازماندهی^۳، هدایت، نظارت^۴، کنترل و هماهنگی) برای رسیدن به هدفی مشخص است، می توان از تلفیق این تعریف با شاخصه های مدیریت و شاخصه های جهاد در قرآن کریم تعریفی از مدیریت جهادی ارائه نمود که بر تعالیم قرآنی مبتنی باشد. بر این اساس می توان مدیریت جهادی را

۱. Islamic Management
۲. planning
۳. Organize
۴. Monitoring

چنین تعریف نمود: مدیریت جهادی، فرایند به کارگیری همه استعدادهای فردی و بن مایه های دینی و ویژگی های سازمانی مدیر جهادی در راه نیل به هدفی مشخص است. این مدیریت برخاسته از فرهنگ جهادی با شاخص های بذل طاقت، تحمل مشقت و صبر بر موانع و مشکلات است و از دو عنصر عقل و علم به همراه الزامات ایمانی نظیر تقوا و اطاعت تقوا مدارانه مبتنی بر رعایت سلسله مراتب، اسوه پذیری دینی، تمسک به قرآن، توکل بر خدا و هدف گذاری مقدس بهره می گیرد. (نعمتی پیرعلی، ۱۳۹۳: ۸۸) و همچنین:

مدیریت جهادی به سبکی از مدیریت اسلامی اطلاق می شود که با ویژگی های معنویت، رضایت الهی، انعطاف پذیری و نوگرایی مشخص می شود.

مدیریت جهادی مدیریتی اثربخش است، مدیریت اثربخش عامل اصلی و اساسی در ایجاد همفکری و همدلی است و مدیران مؤثر کسانی هستند که بتوانند افراد متفاوت را در زیر یک چتر فکری و نظر واحد گرد آورند و این درک را ایجاد کنند که اختلافات، جزئی و کم اهمیت است و آنچه اعتبار و ارزش دارد، روح جمعی است که باید در یک مجموعه یا سازمان حاکم باشد. (ساعتچی، ۱۳۸۴)

مدیریت جهادی همان مدیریت اسلامی به صورت تام و کامل است که رسالت آن تغییر مبانی مدیریت غربی و جایگزینی مبانی اسلامی است. (قربانی زاده و همکاران، ۱۳۹۴: ۲۲۸)

مدیریت جهادی را می توان عمل، فراگرد، پیام یا حالتی دانست که برای تعالی انسان ها پدید می آید و این به معنی رشد، متحول کردن، استفاده از فرصت ها، برتری بخشیدن یا بالا بردن امور انسانی است. مدیریت جهادی در حکم الگوی مطلوب مدیریتی منبث از مکتب اسلام است و واجد آن توانایی ها و ارزش هایی است که از هر نظام مدیریتی کارآمد اسلامی انتظار می رود. (سلطانی، ۱۳۹۳: ۱۲) به عبارت دیگر مدیریت جهادی بر محور اندیشه ها، بینش ها و عقاید و محور ارزش ها، مکارم و اخلاقیات نسبت به بعد مادی آن تاکید بیشتری دارد.

مدیریت جهادی در واقع همان مدیریت علمی است که بر اساس فرمولها و قوانین دانش مدیریت پایه ریزی شده است. فرق این نوع مدیریت، که از ترکیب اضافی جهاد تشکیل شده بامدیریت صرف در این است که مبنای مدیریت جهادی، اسلامی و ارزشی است و می توان گفت مدیر مسلمان با در نظر گرفتن ابعاد دینی و ایمانی به مدیریت تعریف تازه ای می بخشد و مفهوم مدیریت جهادی را به

وجود می آورد. به این ترتیب مدیریت جهادی نوعی مدیریت ارزشی و با اصالت فرهنگی است که با مدیریت علمی هماهنگ است. (عموزادخلیلی و همکاران، ۱۳۹۲: ۹)

مدیر جهادی

مدیر جهادی کسی است که با اتکا به ارزشهای الهی - اسلامی نسبت به کارها مبادرت می ورزد؛ به عبارت دیگر مدیر جهادی، جهادی اقدام می کند. اقدام جهادی به معنای خسته نشدن در مقابل سختی ها و موانع ایمان به مسیر و حرکت بر اساس فکر و منطق است. (بیانات مقام معظم رهبری در جمع نخبگان و مدال آوران بسیجی دانشگاه صنعتی شریف، ۱۳۹۵)

مدیر جهادی در مکتب شهید سلیمانی

-مدیران جهادی از دانش محیطی موثر در سطح ملی، منطقه ای و بین المللی برخوردار هستند. در سطح ملی، از تمامی ابعاد، روابط و فرآیند کار تخصصی خود اطلاع کامل دارند.

-مدیر جهادی از دانش تخصصی برخوردار است. مدیران جهادی اثرگذار بر فضای کشور، قبل از هر چیز دارای دانش تخصصی حوزه کاری خود هستند.

-مدیر جهادی التزام عملی به اخلاق حرفه ای دارد.

-مدیر جهادی، از بینش، آینده نگری و پیش بینی در حوزه تخصصی خود برخوردار است.

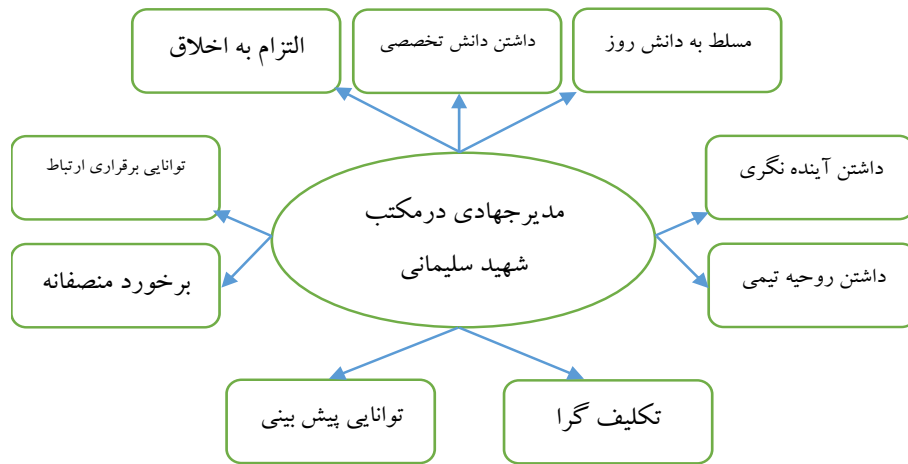
-مدیر جهادی از روحیه کار تیمی برخوردار است. روحیه کار تیمی به این معناست که اولادمدیران جهادی، هیچ گاه بطور فردی و شخصی اقدام به فعالیت نمی کنند بلکه دارای تیم از همکاران هستند که این تیم در تمامی فعالیت ها و امور همراه و در کنار مدیران جهادی هستند و کارها و فعالیت ها به صورت گروهی و تیمی انجام می شود.

-مدیر جهادی از توانایی برقراری ارتباطات گسترده برخوردار است. مدیر جهادی در فضای داخلی، منطقه ای و بین المللی دارای ارتباطات گسترده با افراد مختلف است.

-مدیر جهادی با زیردستان برخوردار منصفانه دارد.

-مدیر جهادی برخوردار از دانش مدیریتی روز دنیا و بومی کشور است.

-مدیر جهادی مدیری پیگیر و تکلیف گراست. (گنجعلی و همکاران، ۱۳۹۳)

نمودار ۱. مدیر جهادی در مکتب شهید سلیمانی (محقق ساخته)

ویژگیهای مدیریت جهادی

- ارائه خدمات بی منت و عاشقانه
- توجه به مشارکت مردمی در انجام امور
- بهره گیری حداکثری از امکانات موجود تحت اختیار در جهت انجام مأموریت های محوله بدون گله و شکایت
- اعتماد متقابل به اعضاء و نیروهای مردمی
- گسستن قید و بندهای اداری و تشریفات مربوط به نظام اداری
- بی توجهی به امور مادی
- انجام امور به عنوان تکلیف و تلقی کار به عنوان عبادت
- تصمیم گیری و تصمیم گیری در مدیریت جهادی با رویکرد همه با هم
- در قاموس جهاد مشکلات و تنگناها جایگاهی ندارد

-جهاد مصداق تلاش برای رسیدن به هدف است.(باقری و همکاران،۱۳۹۳:۱۰۱)

سبک مدیریت جهادی

بدون تردید، اسلام به مسئله حکومت (مدیریت) به عنوان یک هدف نمی نگرد، بلکه آن را یک وسیله برای تحقق بخشیدن به اهداف عالی مذهب می شمارد. در یک بررسی کلی چهار هدف عمده بیش از همه جلب توجه می کند که نه تنها حکومت (مدیریت) اسلامی، بلکه مدیریت هایی که از آن نشئت می گیرد نیز باید در مسیر این چهار هدف گام بردارند: آگاهی بخشیدن به انسانها؛ تربیت معنوی و احیای ارزشهای اخلاقی؛ اقامه قسط و عدل به صورت خود جوش و برخاسته از متن جامعه؛ آزادی انسانها از زنجیرهای اسارت.(مکارم شیرازی،۱۳۷۶:۱۴)

ویژگی های سبک مدیریت جهادی

-هم سوسازی اهداف سازمان، مدیریت و کارکنان به منظور دست یابی به هدفی عالی به نام «

قرب الهی»

-فرهنگ سازمانی شامل عقلانیت و معنویت، خلاقیت و نوآوری همراه با خطرپذیری و شهامت
-رقابت پذیری همراه با رعایت اخلاق حرفه ای، تلاش پیوسته همراه با ایثار و از خودگذشتگی

و غیره

-ساختار تشکیلاتی ایدئولوژیک و مأموریت مدار، حداقل تمرکزگرایی و دیوان سالاری اداری
-شایسته سالاری مبتنی بر پایبندی به ارزش ها، انگیزه کاری و توانایی علمی و فنی

-بسیج منابع انسانی

-انگیزه های کاری مبتنی بر تأمین نیازهای سطح عالی هم چون خودشکوفایی، عزت نفس، نیاز اجتماعی و حس ادای تکلیف در مقابل خداوند

- نظارت و کنترل با رویکرد خودکنترلی و نظارت همگانی که مبتنی بر امر به معروف و نهی از منکر نهادینه می شود

- مشارکت جهادی فراگیر و مردمی کردن فعالیت های عمومی به منظور به کارگیری ظرفیت های فکری و مادی تمام سطوح اجتماعی برای حل مسائل جامعه و رویارویی با تهدیدات بیرونی و آفت های درونی.(قربانی زاده و همکاران،۱۳۹۴)

پیشینه پژوهش

محمدظاهری (۱۳۹۹) در پژوهشی تحت عنوان: ارائه الگوی مدیریتی در تراز انقلاب برای مدیران عالی جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر سبک مدیریتی شهید سپهد قاسم سلیمانی ابتدا با بهره گیری از تحلیل مضمون مصاحبه ها، فیلمها و داده های متنی مرتبط با شهید، ۴۴ مضمون پایه، ۱۷ مضمون سازمان دهنده و ۶ مضمون فراگیر تحت عناوین مشی سیاسی، مشی اقتصادی، مبانی اعتقادی، زمینه های فردی، زمینه های شغلی و مشی فرهنگی استخراج، و سپس با استفاده از رویکرد ساختاری تفسیری نسبت به سطح بندی اقدام کرد که مبانی اعتقادی به عنوان اثرگذارترین مضمون در سطح چهارم، زمینه های فردی در سطح سوم، مشی های سیاسی، فرهنگی و اقتصادی در سطح دوم و زمینه شغلی به عنوان اثرپذیرترین مضمون در سطح اول قرار گرفت.

زارعی (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان: کنکاشی مقدماتی در مکتب سلیمانی با بررسی سرگذشت و ویژگیهای شخصیتی و اعتقادی شهید سلیمانی، تشیع ایشان را غافلگیری بزرگ بیان میکند که مرزها را نوردید و پیام ایشان را به جهانیان رسانید.

یوسفی و اکبری (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان: تبیین بایدهای مدیران سیاسی مبتنی بر رهیافت مدیریت جهادی، تربیت مدیران سیاسی به عنوان یکی از راهبردهای کلیدی در استحکام بخشی به ساخت درونی قدرت معرفی، و با استفاده از الگوی مدیریت جهادی، بایدهای هر مدیر سیاسی تبیین، و در نهایت این بایدها در دو دسته اعتقادی و عملیاتی ارائه شد.

شیری، تولایی و بیدی (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان: اصول حاکم بر مدیریت جهادی، تحلیل کیفی از تجربه مدیریت جهادی در کشور تلاش کردند با تجربه مدیریت جهادی در کشور، اصول حاکم بر مدیریت جهادی را معرفی کنند که این اصول شامل مدیریت دانش، نگاه انسانی به نظام سازی، رهبری و نه مدیریت، نوآوری، عدم تقلید، نگاه سیستمی، آرمانخواهی و چشم انداز وسیع و عمیق است.

کیانی زاده و گلشنی (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان: ویژگیهای شخصیتی سیاستگزاران مبتنی بر مدیریت جهادی، پس از بررسی ویژگیهای شخصیتی، به مؤلفه های مانند روحیه اینثارگری، کار و تلاش مضاعف، مسئولیت پذیری، شایسته سالاری و وجدان کاری، شجاعت و قاطعیت در کارها، خودباوری، از جنس مردم بودن، قناعت، ساده زیستی و حسن خلق، رسیدند.

رضوانخواه و فاضلی دهکردی (۱۳۹۰) در پژوهشی با عنوان: احصا و بررسی مبانی، اصول و روشهای کار و تلاش جهادی از منظر قرآن کریم، مهمترین مبانی اصول کار و تلاش جهادی و روشهای تحقق آن را با اتکا به قرآن کریم بیان کرده اند. یافته های این تحقیق عبارت است از: تقویت شخصیت اجتماعی، پیشرفت اقتصادی و استقلال اقتصادی. این پژوهش بیان می کند که این مهم از طریق روشهای ذیل امکان تحقق دارد: کار مضاعف، قرض الحسنه دادن، داشتن وجدان کاری، قناعت ورزی، پرهیز از تنبلی.

حجازی فر (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان: چیستی و مولفه های مدیریت جهادی، نتایج این تحقیق با توجه به وظایف و موضوعات مرتبط با علم مدیریت در یازده بخش موضوع بندی شده است؛ برنامه ریزی و هدفگذاری، ارتباطات، سازماندهی، رهبری، نظام ارزشی، تصمیم گیری، کنترل، توجه به رشد و توانمندسازی منابع و امکانات، خلاقیت و نوآوری^۱ و انگیزه ها

دهقانی پوده و پاشایی هولاسو (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان: تدوین الگوی فرماندهی شهید قاسم سلیمانی و با روش تحلیل مضمون، مکتب شهید سلیمانی را در پنج بعد معنوی-ارزشی، فردی-رفتاری، فرماندهی و مدیریتی، نظامی و عملکردی بررسی کرده و در نهایت نتیجه گرفته که پیامد مکتب شهید سلیمانی، سعادت و شهادت است.

روش شناسی پژوهش

هر پژوهش مبتنی بر سؤالات، اهداف و نتایجی است که در پی رسیدن به آنها است. روشها و ابزارهایی مورد استفاده قرار میگیرد که باید قابل اعتماد، علمی و استاندارد باشد. با توجه به اینکه این پژوهش بدنبال واکاوی و پرداختن به مسئله ی فوق می باشد لذا به لحاظ هدف اکتشافی، و از نظر روش، کیفی (توصیفی-تحلیلی) است.

در این پژوهش به منظور شناسایی مکتب شهید قاسم سلیمانی و اصول و مبانی و مولفه های مدیریت جهادی مبتنی بر آن مکتب، مراحل ذیل با نگاهی علمی طی شده است.

-مطالعه و یادداشت برداری از اسناد مرتبط با موضوع پژوهش (کتابخانه ای، مجازی، سخنرانی، فیلم و...)

-تطبیق داده های استخراج شده از مطالعات اسنادی با داده های مستخرجه از تجربه

میدانی (مشاهده مشارکتی) و مصاحبه عمیق نویسنده با فرماندهان و مسئولین مرتبط با حوزه ماموریتی شهید حاج قاسم سلیمانی

- استخراج مبانی نظری مکتب شهید سلیمانی در قالب ویژگیها، سبک مدیریتی و ...

- مبتنی بر آن مبانی نظری مکتب، احصاء داده های نهایی در قالب اصول، مبانی و مولفه های

مدیریت جهادی

- دیدن بار علمی (ویرایش علمی) به یافته های نهایی (از طریق بهره برداری از ظرفیت علمی و

مکتوب پژوهشگرانی که در حوزه مدیریت جهادی ورود داشته اند)

یافته های پژوهش

با توجه به مطالب بیان شده در این تحقیق، یافته های ذیل را می توان بعنوان اصول، مبانی و مولفه

های مدیریت جهادی مبتنی بر مکتب شهید سلیمانی مورد توجه قرار داد.

اصول حاکم بر مدیریت جهادی

خطا و اشتباه در حد صفر: یکی از مهم ترین اصول حاکم بر فضای مدیریت جهادی میزان کارایی و اثربخشی مدیریت جهادی است. در این فضا به دلیل وجود ویژگی های خاص آن تلاش بر این است که مجموعه در سطح کلان با اطمینان بسیار بالا به سمت اهداف و نیازهای خود حرکت کند. یکی از مهم ترین اموری که برای تحقق این امر صورت می پذیرد، این است که در سیاست ها، راهبردها و برنامه ریزی ها خطا و اشتباه به سمت صفر میل کند. در فضای خاص مدیریت جهادی و به ویژه به دلیل عدم امکان بازگشت به عقب و تصحیح گام به گام امور این امر ضرورت دارد که در این سطح خطا و اشتباهی رخ ندهد. خطا و اشتباه مستلزم صرف هزینه و زمان مجدد برای کار قبلی است و عملاً باعث ائتلاف منابعی شده است که در حال حاضر برای فعالان این حوزه بیش از پیش اهمیت پیدا کرده است. (علی شیری و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۰۴-۹۹)

اعتماد به نیروهای شایسته: یکی دیگر از اصول حاکم بر فضای مدیریت جهادی استفاده از افراد با شایستگی های بسیار بالا و مرتبط با حیطه فعالیت خود است. مدیر جهادی افرادی شایسته و گروهی قابل اطمینان برای انجام کارهای خود دارد. مدیر می تواند با استفاده از این افراد یک گروه کامل و

قوی داشته باشد و بهره وری کار خود را بسیار بالا ببرد؛ در این صورت افراد به قدری شایسته هستند که مدیر می تواند با اطمینان فعالیت ها را در میان آن ها تقسیم کرده و هر قسمت را به طور مستقل به فرد یا گروهی واگذار کند و تنها از آن ها خروجی بگیرد و خروجی های آنان را کنترل کند. تربیت این افراد و بهره گیری از آن ها یکی از اصول حاکم بر مدیریت جهادی است و برای مدیران نیز فضای مناسبی برای ایفای نقش راهبردی خود فراهم می سازد.

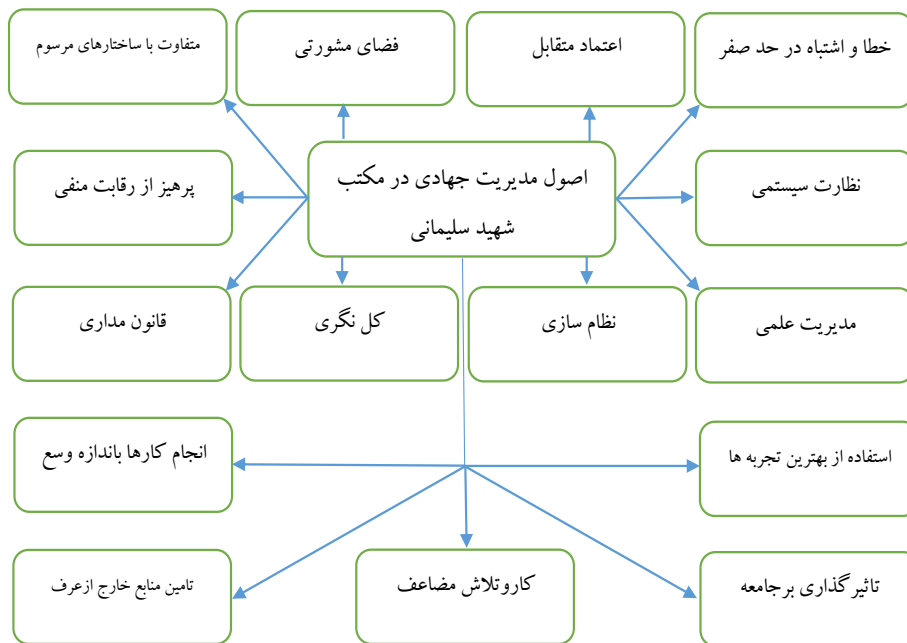
اعتماد و باور کارکنان به مدیر: ایجاد فضای باور، اعتماد و اعتقاد کامل به مدیر در فضای مدیریت جهادی یکی دیگر از اصول حاکم بر این فضا است. فضای مدیریت جهادی به گونه ای شکل گرفته است که افراد و مدیران باور و اعتقادی راسخ به مدیران بالادستی خود داشته اند؛ بنابراین مدیر نیز در این فضا می تواند به خوبی سازمان خود را مدیریت و مانند رهبر در آن عمل کند. (علی شیری و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۰۴-۹۹)

تفاوت با ساختار و تشکیلات مرسوم: ساختارها و چارچوب های مدیریت دنیا با در نظر گرفتن مجموعه ای از پیش فرق ها طراحی شده اند. در فضای مدیریت جهادی، نمی توان به سادگی از ساختارهای موجود در دنیا استفاده کرد و چه بسا استفاده از این ساختارها، به واسطه شناخت بهتری که دشمن از آنها دارد، یا به دلیل انطباق با نیازهای جامعه ایران می تواند به نقطه ضعفی جدی برای مجموعه تبدیل شود.

و با نگاهی دیگر:

تأمین هزینه ها و منابع خارج از عرف رایج، ایجاد فضای مشورتی، نظام سازی، اثرگذاری وسیع در جامعه، انجام کارها در حد وسع و عدم اصرار بر کارهای بزرگ، نظارت سیستمی، کل نگری و عدم رقابت منفی، مدیریت علمی^۱ و استفاده از بهترین تجربه ها، کار کردن در قالب قوانین، اصول و هنجارهای و پرهیز از رقابت منفی، کار و تلاش مضاعف (علی شیری و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۰۴-۹۹)

۱. Scientific management

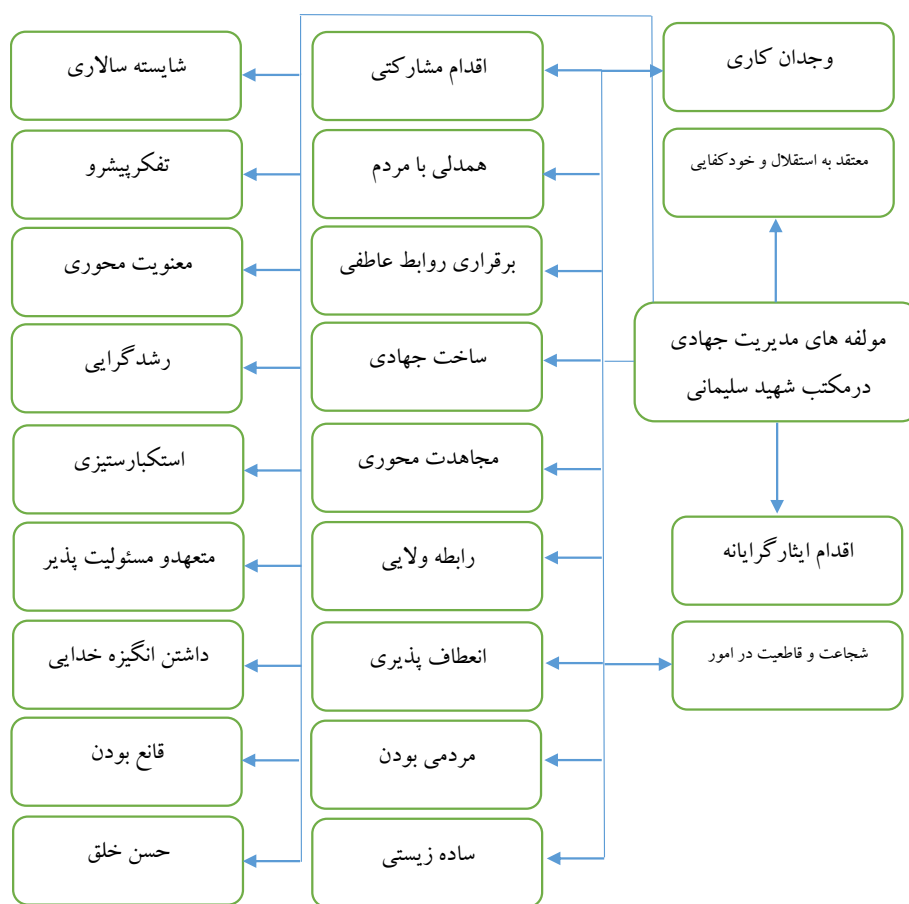

نمودار ۲. اصول حاکم بر مدیریت جهادی مبتنی بر مکتب شهید سلیمانی (محقق ساخته)

مولفه های مدیریت جهادی

وجود انگیزه خدایی در فعالیت مادی تبلیغ اسلام و انقلاب، اعتقاد به استقلال و لزوم خودکفائی، علاقه به کار ایثارگرانه برای محرومین، احساس تعهد و مسئولیت شدید در رسیدن به هدف و سرعت در کار، توان کار دسته جمعی مشارکتی شورایی و اعتقاد به عدم تمرکز در تصمیم گیریهای کلان، همدلی با مردم و توان جلب مشارکت آنان و اهمیت دادن به آن، برقراری روابط عاطفی و غیررسمی در انجام فعالیتهای رسمی (باقری و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۰۱) ساخت جهادی، مجاهدت

محوری، رابطه ولایی، انعطاف پذیری، مشارکت پذیری، شایسته سالاری، تفکر پیشرو، معنویت محوری، رشد گرایی، استکبار ستیزی، وجدان کاری، شجاعت و قاطعیت در امور، مردمی بودن، قناعت، ساده زیستی و حسن خلق (موسی زاده و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۱-۲۰)

نمودار ۳. مؤلفه های مدیریت جهادی مبتنی بر مکتب شهید سلیمانی (محقق ساخته)

نتیجه گیری و پیشنهادها

الف. نتیجه گیری

انقلاب اسلامی ایران، نیازمند حفظ و حراست، بهبود مستمر و دستیابی به آرمان های مقدسی است که در دین مبین اسلام از آن یاد شده است. این مهم جز با تلاش خستگی ناپذیر، دانش بنیان و اتکای به نیروی درونی کشور محقق نخواهد شد. شهید بزرگوار قاسم سلیمانی به عنوان فخر و مباهات نظام جمهوری اسلامی ایران در مقابله با اقدامات تروریستی دولتهای استعمارگر و خنثی کردن نقشه های آن در منطقه غرب آسیا^۱ به چهره ای بین المللی و نماد مقاومت^۲ تبدیل شد، لذا برای ارائه الگو از شخصیت و مدیریت جهادی این شهید والامقام و تبدیل مکتب شهید سلیمانی به مکتبی همگانی و جهان شمول، این پژوهش با رویکردی اسنادی و کتابخانه ای و با روشی تحلیلی- توصیفی و باهدف بررسی اصول و مبانی و مولفه های مدیریت جهادی مبتنی بر مکتب سپهد شهید قاسم سلیمانی به رشته تحریر درآمده است.

از جمله نقاط قوت مکتب شهید سلیمانی که موضوع مورد بررسی این تحقیق بوده می تواند الگوی بسیاری از مدیران قرار گیرد، مدیریت جهادی است. مدیریتی که با ویژگی های معنویت، رضایت الهی، انعطاف پذیری و نوگرایی مشخص می شود. مدیریت جهادی مفهومی جامع است که ضمن مشخص کردن مسیر و روند حرکت مدیر، راهنمای عملی و کاربردی برای مدیران ارائه می کند و با در نظر گرفتن جنبه های مختلف قابل توجه در امر مدیریت، رابطه مدیر و زیردستان را تبیین و مدیر را به سمت هدف غایی خلقت هدایت می کند. بنابراین، تحقق مدیریت جهادی در جامعه اسلامی، نیازمند توجه و حرکت مدیران بر اساس تقرب به خداوند سبحان است. در این مسیر ناهموار و سخت، توکل به خدا به عنوان محور و اساس حرکت مطرح می شود.

نهایتاً، پس از بررسی مبانی نظری مدیریت جهادی، نتایج حاصل از پژوهش مذکور به قرار ذیل

می باشد:

۱. West of Asia(Middle East)

۲. Resistance

کد اختصاصی: ۷۱۸۹۳-۱-۹۹۲۰

International Conference on The Second Phase of the Islamic Revolution : دومین همایش بین المللی گام دوم انقلاب اسلامی:

The School of Martyr Soleimani ;

مکتب شهید سلیمانی

A Model for Training Jihadi Civilization-Making Managers

الگوی تربیت مدیران جهادی تمدن ساز

الگوی تربیت مدیران جهادی تمدن ساز
mgt.ihu.ac.ir

اصول حاکم بر مدیریت جهادی مبتنی بر مکتب شهید سلیمانی: خطا و اشتباه در حد صفر، اعتماد به نیروهای شایسته، اعتماد و باور کارکنان به مدیر، تفاوت با ساختار و تشکیلات مرسوم، ایجاد فضای مشورتی، نظام سازی، نظارت سیستمی، مدیریت علمی و استفاده از بهترین تجربه ها، کار و تلاش مضاعف و ...

مولفه های مدیریت جهادی مبتنی بر مکتب شهید سلیمانی: وجود انگیزه خدایی در فعالیت مادی تبلیغ اسلام و انقلاب، اعتقاد به استقلال و لزوم خودکفائی، توان کار دسته جمعی مشارکتی شورایی و اعتقاد به عدم تمرکز در تصمیم گیریهای کلان، مجاهدت محوری، رابطه ولایی، انعطاف پذیری، تفکر پیشرو، رشد گرایی، شایسته سالاری، معنویت گرایی، وجدان کاری، شجاعت و قاطعیت، مردمی بودن، قناعت، ساده زیستی، حسن خلق و ...

ب. پیشنهاد

- این پژوهش موارد ذیل را جهت توسعه و گسترش مطالعات در این زمینه پیشنهاد می دهد:
- شناسایی و بررسی ابعاد مختلف زندگی حقیقی و حقوقی شهید سلیمانی
- تطبیق مولفه های مدیریت جهادی شهید سلیمانی با مولفه های مدیریتی موجود در جامعه
- مستند سازی الگوی مدیریتی شهید سلیمانی
- آموزش سبک مدیریت شهید سلیمانی به مدیران دستگاه های مختلف

منابع فارسی

۱. احمدزاده و همکاران (۱۳۹۶)، درآمدی بر مدیریت جهادی مبتنی بر آموزه های نهج البلاغه و سیره امامین انقلاب اسلامی و شهداء، مقدمه و کلیات، تهران: دانشگاه امام صادق (ع) - بسیج دانشجویی
۲. باقری، مسلم، جاجرمی زاده، محسن و مهرداد کیانی (۱۳۹۳)، طراحی و تبیین الگوی تصمیم گیری مدیران جهادی، فصلنامه چشم انداز مدیریت دولتی، ش ۱۹، ۱۱۸-۸۵
۳. حجازی فر، سعید (۱۳۹۴)، چپستی و مولفه های مدیریت جهادی، فصلنامه علمی مدیریت اسلامی، ش ۳، ۹۵-۱۲۲
۴. دهقانی پوده، حسین، پاشایی هولاسو، امین (۱۳۹۹)، تدوین الگوی فرماندهی شهید قاسم سلیمانی، فصلنامه علمی مدیریت اسلامی، ش ۲، ۲۵-۱
۵. زارعی، سعید... (۱۳۹۸)، کنکاشی مقدماتی در مکتب سلیمانی، فصلنامه مطالعات راهبردی جهان اسلام، سال ۲۰، ش ۳، ۲۵-۵
۶. ساعتچی، محمود (۱۳۸۴)، روانشناسی در کار، سازمان و مدیریت، تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی، چاپ دوم
۷. سلطانی، محمدرضا (۱۳۹۳)، مدیریت جهادی؛ چالش ها و الزامات، فصلنامه علمی مدیریت اسلامی، سال ۲۲، ش ۲، ۳۹-۹
۸. علی شیری، محمدمهدی، تولایی، روح الله و مجتبی بیدی (۱۳۹۵)، اصول حاکم بر مدیریت جهادی: تحلیلی کیفی از تجربه مدیریت جهادی در کشور، فصلنامه چشم انداز مدیریت دولتی، سال ۷، ش ۲۸، ۸۹-۱۰۹
۹. عموزاد خلیلی، مجید، خاکپور، سیاوش و محمدعلی کرم پور (۱۳۹۲)، نقش استراتژیک فرهنگ در مدیریت جهادی: بازشناسی مفهومی و مبانی اعتقادی، مجموعه مقالات برگزیده اولین همایش علمی مدیریت جهادی، تهران: دبیرخانه دائمی مدیریت جهادی
۱۰. قربانی زاده، وجیه اله، الوانی، سید مهدی و حسین علی اصغرزاده رومیانی (۱۳۹۴)، تحلیل محتوای متون سبک مدیریت جهادی، فصلنامه مطالعات مدیریت انتظامی، ش ۲۱، ۲۵۰-۲۱۹
۱۱. کیانی نژاد، میثم، گلشنی، علیرضا (۱۳۹۵)، شناسایی ویژگیهای شخصیتی سیاستگزاران عمومی مبتنی بر مدیریت جهادی، فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج، سال ۱۹، ش ۷۲، ۷۰-۵۸
۱۲. گنجعلی، اسد...، علی شیری، محمدمهدی و مجتبی بیدی (۱۳۹۳)، شایستگی های مدیریتی مدیران جهادی؛ تحلیلی داده بنیاد، فصلنامه چشم انداز مدیریت دولتی، ش ۱۹، ۵۶-۳۹

۱۳. محمدظاهری، محمد (۱۳۹۹)، ارائه الگوی مدیریتی در تراز انقلاب برای مدیران عالی جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر سبک مدیریتی شهید سپهبد قاسم سلیمانی، فصلنامه علمی مدیریت اسلامی، سال ۲۸، ش ۱، ۲۱-۴۶
۱۴. مطهری، مرتضی (۱۳۹۲)، مقدمه ای بر جهان بینی اسلامی، چ پنجم، تهران: صدرا
۱۵. مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۷۶)، مدیریت و فرماندهی در اسلام، اصفهان: ناشر دیجیتال مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه
۱۶. موسی زاده، زهره، کشاورز، سوسن و فرشته مقدم (۱۳۹۷)، کاربست مولفه های مدیریت جهادی در سازمان های آموزشی، دو فصلنامه علمی-ترویجی علوم تربیتی از دیدگاه اسلام، ش ۱۱، ۲۷-۵
۱۷. نظری، یونس، منطقی، منوچهر، تقی زاده، قاسم و غلامرضا توکلی (۱۳۹۷)، ارائه الگوی مدیریت جهادی در صنعت دفاعی ج.ا. با نگرش اقتصاد مقاومتی، فصلنامه راهبرد دفاعی، ش ۶۴، ۳۲-۱
۱۸. نعمتی پیرعلی، دل آرا (۱۳۹۳)، مدیریت جهادی از منظر قرآن کریم، فصلنامه بصیرت و تربیت اسلامی، ش ۳۱، ۷۳-۹۳
۱۹. یوسفی، رسول، اکبری، بهرام (۱۳۹۵)، تبیین بایدهای مدیران سیاسی مبتنی بر رهیافت مدیریت جهادی، فصلنامه علمی مدیریت اسلامی، سال ۲۵، ش ۲، ۹۵-۶۲